

Stand van RVO 2025

Oproep

Zet het perspectief van de ondernemer centraal bij het werken aan maatschappelijke opgaven. Zorg dat verschillende regelingen en programma's op elkaar aansluiten. Zo maakt RVO, in samenwerking met andere partners, de dienstverlening aan ondernemers effectiever en efficiënter. Zo worden zij ontzorgd en doen waar zij goed in zijn: ondernemen.

Contactinformatie

RVO staat klaar om jullie vragen te beantwoorden. Neem contact op met:

Parlementair coördinatoren
paco@rvo.nl

Woordvoering
pers@rvo.nl

Maatschappelijke impact via dienstverlening van RVO

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) heeft dagelijks contact met ondernemers. We ondersteunen hen bij het oplossen van grote maatschappelijke vraagstukken. Dat gebeurt zowel op nationaal als internationaal niveau, omdat handel en innovatie zich niet door grenzen laten tegenhouden. Daarnaast dragen we bij aan een betrouwbare, toegankelijke en begrijpelijke overheid, door te streven naar excellente dienstverlening.

Alleen als er een goed functionerend partnerschap is tussen politiek, beleid en uitvoering, kunnen we onze uitvoeringskracht vergroten én een betrouwbaar aanspreekpunt van de overheid zijn. Daarvoor is nodig dat politiek, beleid en uitvoering gelijkwaardig samenwerken bij het ondersteunen van ondernemers. En dat haalbaarheid, uitvoerbaarheid en 'doenbaarheid' van programma's en regelingen al in de ontwerpfase worden meegenomen.

Meer impact voor ondernemers en organisaties

Zowel in de Staat van de Uitvoering¹ als in onze eerdere edities van de Stand van RVO² hebben we diverse knelpunten op dit vlak benoemd. Zo signaleerden wij in 2022 en 2023 dat regelingen te complex, conflicterend en con-

currend kunnen zijn. We stellen vast dat deze knelpunten nog steeds aanwezig zijn, al raken we hierover steeds beter in gesprek met beleidsmakers en politici. Daarbij beseffen we dat structurele verbeteringen op systeemniveau vragen om een lange adem, ook bij onszelf.

Daarom verleggen we in deze Stand van RVO de focus: welke bijdrage leveren wij als dienstverlener om ondernemers te helpen bij het oplossen van complexe maatschappelijke vraagstukken? Onze strategie 'Kompas voor een duurzame toekomst'³ is daarvoor de leidraad. In de Stand van RVO laten we zien hoe deze strategie leidt tot meer impact voor ondernemers en organisaties en welke knelpunten dit aan het licht brengt. Aan de hand van drie voorbeelden op drie maatschappelijke transities maken we zichtbaar hoe regelgeving, uitvoering en omstandigheden bij de ondernemer samenkomen en voor complexiteit kunnen zorgen.

Op basis hiervan doen wij drie oproepen waarmee de dienstverlening aan ondernemers verbeterd kan worden. **Wij roepen jullie op om deze uitdagingen in 2025 en 2026 met ons op te pakken!**

Focus op drie transities

De strategie van RVO benoemt drie transities die als rode draad door onze dienstverlening lopen:

1. Klimaat en energietransitie
2. Transitie naar een duurzaam landbouw- en voedselsysteem
3. Transitie naar een toekomstbestendige en digitale economie

Binnen deze drie transities hebben we twintig opgaven gedefinieerd. Zij vormen het kader voor het totaal aan opdrachten dat we voor de verschillende opdrachtgevers uitvoeren. Daardoor ligt de focus van ons werk niet op het zo goed mogelijk optuigen en uitvoeren van individuele regelingen en programma's, maar op de impact die onze dienstverlening in de breedte kan hebben binnen de deze transities.

Deze focus op drie transities en twintig opgaven maakt bovendien inzichtelijk waar onze dienstverlening zich op richt en helpt om met elkaar scherp te houden welke instrumenten wij voor welke opgaven inzetten. Zo kunnen we gericht impact maken en de schaarste aan mensen en middelen

– ook een knelpunt – op de juiste manier inzetten. Bovendien maakt deze aanpak direct duidelijk waarvoor ondernemers, organisaties, beleidsmakers en politici bij RVO terecht kunnen. Kortom, de keuze voor deze strategie helpt ons als RVO om te doen waar we goed in zijn en draagt zo bij aan het verbeteren van onze dienstverlening. Onze nieuwe organisatiestructuur, waarmee RVO per 1 januari 2025 werkt, ondersteunt deze opgabegegerichte manier van werken.

Naast de ondernemer staan

We onderzoeken continu hoe ondernemers, via de dienstverlening van RVO, een bijdrage aan de genoemde maatschappelijke opgaven kunnen leveren. Ook gaan we naast ondernemers staan, we analyseren wat er aan ondersteuning op hen afkomt en hoe effectief die ondersteuning is. Een analyse waarmee we duidelijk krijgen op welke terreinen het instrumentarium te complex is, of conflicteert of concurreert. Ook signaleren we of er ondersteuning ontbreekt. Vanuit dit perspectief kunnen wij over de grenzen tussen onze opdrachtgevers kijken, en met hen knelpunten in de uitvoering oplossen. Zo werken we aan een betrouwbare, efficiënte en begrijpelijke overheid.

Dit doen we onder andere door direct klantcontact met de ondernemer, bijvoorbeeld door op locatie en in samenwerkingsverbanden aanwezig te zijn, via gesprekken, interviews en werkbezoeken. Deze vormen van direct contact geven waardevolle

inzichten in wat ondernemers nodig hebben. RVO ondersteunt ondernemers met kennis, advies, netwerk-mogelijkheden en financieringsopties. RVO biedt daarbij ook een luisterend oor als ondernemers vastlopen. Het gaat niet alleen om een goed functionerend systeem, maar ook om de menselijke maat.

De volgende voorbeelden laten zien wat deze werkwijze praktisch voor ondernemers, onszelf, andere organisaties en onze opdrachtgevers betekent. Ze illustreren ook verschillende knelpunten waartegen wij nog aanlopen, met een oproep aan beleid en politiek om de dienstverlening aan ondernemers te verbeteren.

Oproepen

1.

Van losse beslissingen naar één besluit

2.

Benut en verbeter samenhang in mkb-dienstverlening

3.

Maak ruimte voor eenvoud, samenhang en uitvoerbaarheid

Onzekerheid en afhankelijkheid in warmte- en koudeprojecten

Een belangrijk onderdeel van de energietransitie is de overgang naar een duurzaam warmte- en koude-systeem. Daarvoor is een waaier aan technieken beschikbaar. In individuele huizen en panden, maar ook in grotere projecten zien we een steeds grotere rol voor warmtepompen die zowel warmte als koude kunnen leveren. Even belangrijk is stads- en wijkverwarming die gevoed kunnen worden door aardwarmte of restwarmte. Deze systemen worden steeds geavanceerder en maken soms ook koeling en opslag mogelijk. Dan kan warm of koud water in de grond worden opgeslagen om later te gebruiken.

Voor zo'n integraal systeem komen vele technologieën samen en dit kan per project verschillen. RVO ondersteunt omvangrijke warmte- en koudeprojecten met advies en financiering. De verschillende subsidieregelingen die beschikbaar zijn,

overlappen elkaar vaak in meer of mindere mate. Stuk voor stuk dragen ze bij aan een duurzaam warmte- en koudesysteem, maar in de praktijk zorgen ze óók voor wederzijdse afhankelijkheid en onzekerheid. Warmte- en koudeprojecten die uit meerdere deelprojecten bestaan – en dat is vaak het geval – worden namelijk kwetsbaar wanneer voor één of enkele hiervan de financiering wegvalt.

Een overzicht van alle mogelijkheden

In figuur 1 staan alle subsidie-mogelijkheden vanuit de verschillende departementen voor de warmte- en koudeprojecten. Iedere subsidie dekt een deel van het grotere geheel en ze zijn in gezamenlijkheid nodig om het project te laten slagen. Echter, elk onderdeel vereist een aparte aanvraag en besluitvorming. Dat is niet alleen inefficiënt, maar leidt ook tot vertraging en een groter financieel risico voor de ondernemers binnen het project. Afwijzing van één aanvraag kan direct invloed hebben op de overige aanvragen en de businesscase. Daardoor kan het grotere doel – een duurzamer Nederland – verder weg raken. Én profiteren burgers niet van de besparingen op energiekosten die deze projecten kunnen opleveren.

Oproep:

Van losse beslissingen naar één besluit

Dat kan beter, denken wij. Als RVO per project of wijk één integrale beslissing kan nemen voor het hele pakket aan regelingen vanuit RVO dat op een locatie samenkomt, dan weten de deelnemende ondernemers en organisaties waar zij aan toe zijn én neemt voor hen de complexiteit af. Ook is direct duidelijk of het project op die locatie kan doorgaan en dus bijdraagt aan de klimaat- en energietransitie.

Het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) herkent de

relevantie om naar integrale besluitvorming toe te werken als één van de elementen die kan bijdragen aan de overgang naar een duurzaam warmte- en koude-systeem. RVO en KGG zijn hierover met elkaar in gesprek. De politiek heeft ook een rol als het gaat om vergelijkbare toekomstige regelgeving. RVO roept de politiek op om toekomstige besluiten en nieuwe wet- en regelgeving op elkaar af te stemmen. RVO is altijd bereid om mee te denken vanuit het perspectief van de ondernemer en om te toetsen op uitvoerbaarheid. Een concrete oplossing voor bovenstaand voorbeeld is om in wet- en regelgeving expliciet te vermelden dat RVO bevoegd is om zo'n integraal besluit te nemen.

Figuur 1: Enkele regelingen warmte vanuit ministeries en RVO

	Bron	Warmtenet en opslag	Aansluiting	Isolatie en besparing	Klanten
Implementatie	SDE++ ¹ ISDE ¹ RNES ¹	SWIG ⁵ WIS ¹ NWN ¹	Dumava ¹ SAH ¹ SEEH ³ SVVE ¹ SVOH ²	EG ⁵ SPUK ⁴	Gebouwde omgeving Tuinbouw Industrie Ondernemingen
Divers	PAW ² , CDOKE ¹ , SPOR, SPUK, MIEK ¹ , Flex-e ¹ , EIA ¹ , MIA/VAMIL ⁷				
Innovatie	MOOI ¹ , DEI ¹ , VEKI ¹ , NWN ¹ , MEI ⁵ , WBSO ⁶				

¹ MinKGG

² MinVRO

³ MinBZK

⁴ MinSZW, OCW, VRO, BZK

⁵ MinLVVN

⁶ MinEZK

⁷ MinlenW

2.

In verbinding met zoekende ondernemers

RVO adviseert mkb'ers bij ondernemingsvraagstukken. Wij adviseren bijvoorbeeld innoverende mkb'ers en startups in een heel vroege levensfase bij hun zoektocht om van ideeënvorming naar proof of concept of een commercieel eindproduct te komen. Dit zijn hardnekkige opschalingstrajecten, vaak langlopend, met vele hordes, en waarin financieringsvraagstukken altijd een rol spelen. Per fase in het opschalingstraject hebben ondernemers andere financieringsbehoeften en gelden andere financieringsbronnen waar een ondernemer zou kunnen aankloppen. RVO gidst ondernemers door dit complexe innovatie-ecosysteem.

Daarnaast zijn RVO'ers actief in meerdere regio's, vanuit een grote verscheidenheid aan opgaven. Door deze gebiedsgerichte aanpak, kennen we de regionale problematiek dan ook goed. We gaan naast ondernemers staan, kijken door hun bril

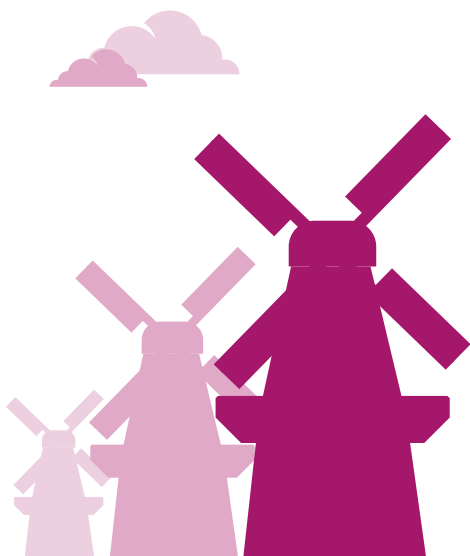
naar de opgaven waarmee zij te maken hebben en zoeken we samen met hen naar oplossingen die zo goed mogelijk aansluiten bij de lokale, regionale, nationale en zelfs Europese belangen. Via onze gebiedsgerichte aanpak en netwerken krijgen we meer overzicht over, en werken we aan, een betere coördinatie van opgaven en vraagstukken die bij ondernemers samenkomen.

RVO is niet de enige organisatie die ondersteuning aan mkb'ers biedt. Decentrale overheden, de Kamer van Koophandel, InvestNL en de Regionale Ontwikkelings Maatschappijen (ROMs) doen dit ook. Iedere organisatie doet dit vanuit zijn eigen kennis en expertise. RVO vindt het belangrijk om met elkaar op te trekken om de dienstverlening aan ondernemers te verbeteren. Zo kunnen we de beschikbare kennis met elkaar delen. Daarom sluiten RVO en de ROMs bijvoorbeeld een convenant af over de samenwer-

VitalFluid en RVO

VitalFluid is één van de bedrijven die met hulp van RVO hun weg hebben gevonden in het innovatie-eco-systeem. Sinds 2015 ontwikkelde VitalFluid een techniek die bliksem in de natuur nabootst, waarbij plasma activated water geproduceerd wordt – wat kan dienen als duurzaam alternatief voor gewasbescherming en voeding. RVO ondersteunde VitalFluid bij haar zoektocht naar netwerk-mogelijkheden, expertise en financiering - samen met onder andere de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij en het Enterprise Europe Network. Signalen over hoe dit in de praktijk werkt, leidt RVO door naar politiek en beleid, wat uiteindelijk leidt tot betere wet- en regelgeving.

king ten behoeve van ondernemers. Het doel van deze samenwerking is het bundelen van expertise, netwerken en financieringsinstrumenten voor het innovatieve MKB. Hiermee kunnen wij ondernemers breed adviseren en contacten warm overdragen zonder een ondernemer zelf op zoek hoeft te gaan bij verschillende organisaties.

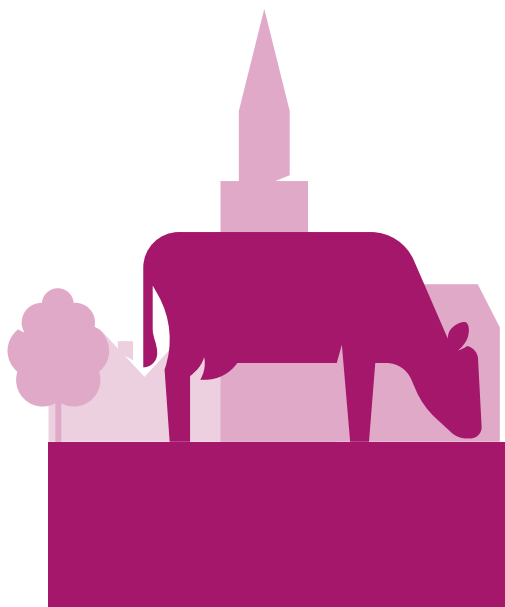

Oproep:

Benut en verbeter samenhang in mkb-dienstverlening

RVO ziet het aantreden van speciaal gezant mkb-financiering Menno Snel en het programma Actieagenda mkb-dienstverlening, waaraan RVO deelneemt, als grote verbeteringen die bij de gebiedsgerichte aanpak aansluiten. Wij benadrukken dat het ook hierbij belangrijk is om vanuit het perspectief van de ondernemer aan oplossingen te blijven werken, ook als dit vraagt om afstemming tussen meerdere departementen. RVO kan vanuit kennis over ondernemers hierbij helpen.

De politiek roepen we op om het aanbod aan het mkb in samenhang te blijven bezien. Denk vanuit de ondernemer en zoek aansluiting bij wat er al bestaat. Op punten is het mogelijk nodig om afstemming tussen Tweede Kamercommissies te zoeken. Benut hierbij de kennis en expertise van de verschillende

organisaties die het mkb ondersteunen. Het benutten en verbeteren van samenhang stelt RVO in staat om, in samenwerking met andere partners, de dienstverlening aan ondernemers effectiever en efficiënter in te richten.

3.

Landbouwbeleid blijkt praktisch lastig uitvoerbaar

In het landelijk gebied loopt RVO bij de uitvoering van beleid steeds vaker aan tegen knelpunten die het gevolg zijn van versnipperde regelgeving. Regelgeving die op papier logisch lijkt, wordt zo in de praktijk lastig uitvoerbaar. Onze Stand van RVO van 2023 gaf daar ook voorbeelden van. Een sprekend voorbeeld hiervan zijn de drie verschillende regelingen die kunnen gelden voor dezelfde strook boerenland, langs dezelfde sloot. Die complexiteit is niet werkbaar voor boeren, noch voor RVO, en staat haaks op effectief beleid.

Onduidelijkheid en kans op fouten

Een concreet voorbeeld is de harmonisatie van perceelindeling. Agrarisch ondernemers moeten voor één perceel landbouwgrond rekening houden met verschillende regels – voor mest, gewasbescherming en Europese subsidies gelden elk nét andere voorwaarden. Dit leidt tot

onduidelijkheid en verhoogt de kans op fouten. Zo hanteren de verschillende regelingen verschillende breedtes die agrariërs voor een strook land langs een sloot moeten aanhouden. RVO signaleerde en agendeerde dit aandachtspunt al eerder, in het kader van de vereenvoudiging van wet- en regelgeving via het NPD⁴. Het oplossen van dit knelpunt is extra complex doordat we afhankelijk zijn van meerdere regels die op Europees niveau zijn vastgelegd.

Een fundamentele verbetering is nodig in de manier waarop beleid wordt ontwikkeld en vertaald naar de praktijk. Cruciaal is daarbij, dat beleidslijnen die betrekking hebben op hetzelfde gebied of thema in samenhang worden uitgewerkt. Hierover hebben wij steeds beter contact met het departement. Daarnaast hebben we dit signaal twee keer geagendeerd in ronde tafelgesprekken in de Tweede Kamer, namelijk de ronde tafel ‘uitvoerbaarheid van beleid op het boerenland’ en de ronde tafel over het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Hiermee delen wij signalen vanuit ondernemers met de politiek.

Schakel tussen beleid en praktijk

Essentieel is daarnaast om beleidswijzigingen tijdig en helder te bespreken met uitvoeringsorganisaties zoals RVO. RVO heeft een unieke positie als schakel tussen beleid en de praktijk. Omdat wij signaleren wat er leeft bij sector- en netwerkpartners, kunnen

Mennard Hofman runt samen met zijn vrouw en ouders een melkveebedrijf in Noordhorn (Groningen). De maatschap telt 180 melk-koeien, 90 stuks jongvee en gebruikt 100 hectare land, waarvan 80% gras, de rest mais en winterveldbonen.

In de praktijk botst Mennard regelmatig op veranderlijke en tegenstrijdige regels. ‘De overheid paste onverwacht de waardering van gewassen voor de eco-regeling aan. Daardoor moest ik bijna van gewas wisselen, terwijl ik al zaden had gekocht. Dat soort veranderingen zet een rem op investeringen. Je weet niet goed waar je aan toe bent.’

Nog een concreet voorbeeld is de verplichte bufferstrook langs sloten, waar – omwille van een betere waterkwaliteit – niet bemest mag worden. ‘Dat klinkt logisch, maar doordat de strook verschraalt, spoelen er juist méér nitraten uit, en komt er meer onkruid op het land. ‘Daarnaast is die strook in mijn geval op meerdere plekken drie meter. Dat betekent dat ik drie procent minder gewassen kan verbouwen en drie procent minder mest mag uitrijden op eigen land. Om die mest toch uit te kunnen rijden, moet ik elders land huren. Een aanzienlijke derving van inkomsten én een extra kostenpost, waar

geen compensatie voor is. En dan is er ook nog discussie over waar die strook begint. Die begint volgens de regels bij de insteek van het talud (schuin gedeelte tot aan het water). Wij weiden en maaien op veel plekken tot aan het water, hier is geen talud en toch verlies door de intekening van RVO op deze manier nog 1 meter extra van m’n land.

Mennard ging hierover in gesprek met RVO. ‘Ze gaven toe dat hun methode in mijn geval niet klopt, maar konden niets veranderen doordat RVO vastzit aan de criteria in de regelgeving. Toch leidde dat gesprek tot meer wederzijds begrip. Ik kon als ondernemer uitleggen dat je behoefte hebt aan duidelijkheid en niet aan starre regels die niet passen bij de praktijk. Zij konden uitleggen hoe de criteria binnen de regeling zijn opgebouwd en hoe moeilijk het is om uitzonderingen te maken.’

Tot slot zijn oproep aan overheid en politiek: ‘Kom vaker langs op het erf. Zie met eigen ogen wat regels in de praktijk doen. En waardeer onze dierlijke mest: het is voedsel voor de bodem. We hebben de plicht voedsel te produceren, ook voor mensen elders in de wereld. Zorg dan wel voor een stabiel ondernemersklimaat.’

wij deze inzichten inbrengen bij beleidsvorming. Recente ervaringen binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) laten zien dat een nauwe afstemming tussen beleid en uitvoering goed kan werken. In andere domeinen liggen er nog kansen om de samenwerking verder te versterken. Als RVO en andere uitvoeringsorganisaties eerder – en structureel – worden betrokken bij beleidsontwikkeling, kunnen we voorkomen dat er regelingen en programma's ontstaan die in de praktijk lastig uitvoerbaar zijn, of zelfs niet uit te leggen.

Kortom, beleid moet niet alleen theoretisch kloppen, maar vooral ook goed aansluiten bij de praktijk. Laten we daarom kiezen voor vereenvoudiging en verbinding, niet door te verzanden in nog meer regels of nieuw beleid. Voorkom dat we achteraf moeten bijsturen en werk in plaats daarvan samen aan beleid dat uitvoerbaar is, begrijpelijk blijft en aansluit bij de realiteit van het landelijk gebied.

Oproep:

Maak ruimte voor eenvoud, samenhang en uitvoerbaarheid

Wij doen daarom de dringende oproep richting de politiek om ruimte te maken voor eenvoud, samenhang en uitvoerbaarheid van wet- en regelgeving. Zo kunnen we complexiteit zoals rondom de perceelindeling in de toekomst voorkomen. Met grote trajecten op komst – zoals de doorontwikkeling van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), het nieuwe mestbeleid en de agrarische transitie – is dit hét moment om goede keuzes te maken. Bij nieuwe voorstellen vanuit de politiek of verdere uitwerking vanuit beleid denkt RVO daarom graag op tijd mee over de uitvoerbaarheid en haalbaarheid voor ondernemers.

Dat vraagt om politieke en bestuurlijke daadkracht, en om de bereidheid om integraal beleid te maken over de grenzen van Kamercommissies, departementen en directies heen. Daarnaast vraagt het om ruimte voor uitvoeringsorganisaties om eenvoud en 'doenbaarheid' mee te wegen. Daarom is onze duidelijke opdracht aan politici en beleidsmakers: werk samen, voorkom verkokering en houd het belang van de praktijk centraal.

Betrek RVO en zet het perspectief van de ondernemer centraal

De drie genoemde voorbeelden laten zien dat RVO naast ondernemers staat. Daardoor hebben we goed zicht op wat er bij hen leeft en hoe verschillende opgaven en vraagstukken in hun dagelijkse praktijk samenkomen. Zet het perspectief van de ondernemer ook centraal bij het maken van politieke afwegingen, zodat nieuwe regelingen en programma's beter op elkaar aansluiten. Zo kan RVO, in samenwerking met andere partners, de dienstverlening aan ondernemers effectiever en efficiënter inrichten en ondernemers ontzorgen. We zien het als een gedeelde verantwoordelijkheid om de dienstverlening aan ondernemers verder te verbeteren. Door samen te werken aan helder, haalbaar en menselijk beleid, maken we echt het verschil.

Voetnoten

¹ Staat van de Uitvoering

<https://staatvandeuitvoering.nl/>

⁴ NPD = Netwerk van Publieke Dienstverleners

⁵ Oftewel Agrarisch Natuur Beleid en de ontwikkeling van het 8e Actieprogramma Nitraat

² Eerdere edities van de Stand van RVO

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/01/18/bijlage-stand-van-rvo-2023>

³ Kompas voor een duurzame toekomst

https://www.rvo.nl/sites/default/files/2023-10/Kompas_voor_een_duurzame_toekomst.pdf

Colofon

Dit is een publicatie van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL Den Haag
Postbus 93144 | 2509 AC Den Haag
T +31 (0) 88 042 42 42
F +31 (0) 88 602 90 23
www.rvo.nl

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | 2025

Publicatienummer: RVO-080-2025/BR-CORP

RVO is een onderdeel van het
ministerie van Economische Zaken.